

Posudek bakalářské práce

David Mentlík

Manipulace ve volební kampani do Evropského parlamentu

Fakulta humanitních studií University Karlovy
bakalářské studium humanitní vzdělanosti, 2019

Úvod

Uchazeč **David Mentlík** byl po většinu doby svého bakalářského studia věrným posluchačem bakalářských kursů, jež se věnovaly proměnám a krizím současného světa z různých úhlů a profesních pohledů, ale vždy s důrazem na politický rozměr (Budoucnost demokracie, Krize jako příležitost). Vždy byl velmi aktivní v debatách a vykazoval vysoce nadprůměrný zájem o aktuální politické dění. Proto nebylo překvapením, že pro svou bakalářskou práci zvolil aktuální politické téma, jež úžeji vykryštovalo v debatách na seminářích a později se mnou jako s vedoucím. Již na tomto místě je dobré poznamenat, že David byl v diskusích nejen vnímavým posluchačem, ale i zajímavým poučeným partnerem.

1. Obsahová stránka

Pečlivá příprava a zpracování projektu práce přinesly podrobný, dobře věcně strukturovaný obsah (až na číslování, viz dále) i stručný návodný úvod.

V teoretické části Mentlík velmi instruktivně a metodologicky náležitě zavede všechny podstatné pojmy, přičemž zdůrazňuje aspekty podstatné pro téma své práce, ale jeho výklad přes stručnost zůstává věcně správný, i když by místy mohl být úplnější. Tak např. dobře představuje základní typy politických stran, přičemž neopomíná rozlišit změny v členské základně a cílových voličských skupinách i způsob organizace. Správně, tedy nehanlivě („neideologicky“) chápe pojem ideologie, chybí snad jen výslovné upozornění, že její nositelé nemusí vždy explicitně usilovat o moc nebo dokonce o změnu zřízení (Seliger). Pěkně využívá teorii konfliktních linií, snad by bylo dobré jen zdůraznit, že růst životní úrovně rozšiřuje prostor i dalším kritériím vedle socioekonomického a opět otevírá prostor k manipulaci; u voleb je vedle principu reprezentace důležitý i princip legitimacy, volby jsou také v demokratické společnosti základním prostředkem nenásilné střidy moci (str. 16) a podobně.

Velmi instruktivní a přehledná je kapitola věnovaná typologii volebních kampaní, kampaním jako takovým a prostředkům propagace a marketingu; aktuální v českých podmínkách je pasáž o negativní reklamě a jejích ne/výhodách.

U pojmu diskursu (nikoli „diskurzu“, ač to pravidla již připouštějí...) trochu postrádám protiklad foucaultovskému (Sedlákové) pojetí založenému na neoddělitelnosti vědění a moci, v němž je diskurs prostředkem *ovládání*, protiklad, reprezentovaný např. Habermasem, který naopak pokládá celospolečenský diskurs ve veřejném prostoru za náležitě rovnostářský *prostředek (rámeček) demokracie*.

Mentlík se na svém postupu od obecnějších ke konkrétním (pro téma práce) pojmům pěkně propracuje k pojmu manipulace, kde s produktivním vytěžením van Dijka varuje před

tenkou hranicí mezi manipulací a persuazí a dokáže obě rozlišit na základě (explicitně požadovaného) uvědomění typu „informovaný souhlas“.

Správně a „přirozeně“ volí metodu obsahové analýzy dobře pochopenou z děl relevantních autorů (Bernard Berelson, Helmut Scherer) a logicky zdůvodňuje výběr vzorku, tedy dvou dvojic politických stran z 39 českých politických subjektů v evropských volbách, jež analyzuje (str. 34) i médií, jež si pro analýzu vybral.

Po (relativně) rozsáhlé teoretické části je analytická část poměrně stručná; čtenář by možná očekával podrobnější (sémantické) rozborů jednotlivých manipulativních prvků. Při druhém čtení jsem si uvědomil, že důležité bylo i samo vyhledání manipulativních prostředků, jejich výstižná charakteristika, vyvracení nepravd a kontexty. Když jsem se pokusil podívat se na text očima občana jiného státu, který českou politickou scénu nesleduje pravidelně a podrobně, uvědomil jsem si, že text má vysokou informační hodnotu a i ve věci hodnocení ne/manipulace je velmi průkazný.

Stručný závěr prostě uvádí výsledek analytické práce ve formě odpovědi na hypotézu. Autor nepodlehne pokušení a ve střízlivé shodě s daty konstatuje, že se hypotéza odvozená z výzkumné otázky potvrdila jen částečně.

2. Práce s literaturou

Práce s literaturou je v souladu s již řečeným korektní. Autor snad bez výjimek přesně parafrázuje, interpretuje i cituje.

Cizojazyčná literatura je zastoupena jediným zdrojem, což je škoda – možná jich autor v průběhu teoretické přípravy přečetl víc. Náležitě je rozdělení na odborné zdroje a analyzované texty, trochu matoucí je zařazení jediného titulu zmíněného v metodologické části do zvláštního oddílu, když mezi teoretickými zdroji jsou další relevantní texty, jež by bylo možné označit za metodologické.

3. Formální stránka

Rozsah 40 standardních stránek vlastního textu (nikoli normostran) je pro bakalářskou práci zcela přiměřený. Povinné náležitosti (prohlášení, zdroje) jsou dodrženy, poněkud postrádám abstrakty, klíčová slova; naopak nechybí seznam zkratk a ilustrativní přílohy.

Jazyková úroveň práce je spíše mírně nadprůměrná, což je spíše než pochvalou posuzovaného textu hanou běžné úrovně textů. Gramatické a pravopisné výpadky nebo překlepy nejsou zcela řídké a opakují se (čárka za vloženou vedlejší větou). Příklady:

obsah: poněkud nelogické číslování: po bodu 2. následuje bod 4., mezi nimi jen podbody 3.1. a 3.2.

překlepy: „Make America Great Again,“ (str. 37); „Ve skutečnosti volby nemají jedinou funkci nemají.“ (str. 16)

interpunkce: rok, co rok stoupá, (str. 5), „Jedním z problémů, se kterými se strany potýkají je...“ (str. 14); „některé z nich mohou být účinnější, než jiné...“ (str. 32); „Použité pozadí, které vypadá jako oprýskaná zeď dokresluje...“ (str. 36); velké písmeno za dvojtečkou

styl: „Politické strany nejsou pouhými subjekty soupeřícími o politickou moc, nicméně jejich vliv na politický systém je však podstatně širší a mnohostrannější.“ (str. 7) – nešikovná konstrukce odporovacího poměru; „vládní moci“ – i parlamentní (str. 7; asi opravdu stylistický, nikoli věcný výpadek); „Titulek, psaný velkými, nepřehlédnutelnými kapitálkami a hlásá, že...“ (str. 39); zřejmě nedokončená věta s chybnou interpunkcí „Heslo, které si strana do voleb zvolila znělo, „Jsme srdcem Evropy. Chceme být slyšet,“ společně s neoficiálním

logem kampaně: bleděmodrým srdcem s nápisem...“ (str. 41), opakovaná o dvě stránky dále v úplnosti; „V této práci jsme se zabývali manipulací v negativním slova smyslu, tedy takové...“ místo „takovou“ (str. 45).

Svým textovým tokem i slohem práce pěkně sleduje vymezenou logickou linii a míří k zodpovězení výzkumného problému. Jazyk je nesložitý, ale kultivovaný, text se dobře čte.

Rovněž typografické zpracování je střízlivé a funkční (výjimka: rozdílný font textu a poznámek pod čarou), poznámkový a citační aparát je zpracován a užíván náležitě.

4. Celkové hodnocení

David Mentlík zvolil jednoduché a dobře zpracovatelné téma. Využil svého trvalého zájmu o politiku a své erudice, již účelně doplnil teoretickými zdroji. Dokázal si položit zajímavou výzkumnou otázku a vyvodit z ní následně hypotézu současně „z názoru“ (běžné občanské empirie) i z politologické teorie, jejímž jediným (ale reflektovaným a vědomým) úskalím je neostrá hranice mezi manipulací a persuazí. Postupoval metodologicky správně, prokázal schopnost vlastní logické úvahy a řadu postřehů (příklad za všechny: „Vzhledem ke své délce musí být spoty co nejvíce zjednodušené, což skýtá i místo pro manipulativní rétoriku.“ [str. 5]). Práce jako celek nepochybně splňuje nároky kladené na titul bakaláře.

Otázka pro obhajobu

Spíše otázka k volné minidiskusi: zamýšlel se autor při práci s politickým materiálem pouze nad ním, nebo i nad tím, proč a za jakých podmínek jsou v dané situaci prostředky manipulace účinné? Jinými slovy: přemýšlel i nad zpětnovazebním vztahem manipulant –manipulovaný?

Konečná klasifikace může samozřejmě záviset i na odpovědi, ale jako vstupní návrh pro komisi doporučuji s potěšením hodnocení „**výborně**“.

Praha 10. září 2019

PhDr. Ivan Rynda